

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titulus XVI. De matrimonio contra interdictum Ecclesiæ celebrato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

celebrari. Prædictus verò A. nihilominus fatebatur, quod nunquam illam cognoverat, licet ob ejus obsequium se faciem exhibuerit, & paratam: sed tamen se habere potentiam cognoscendi alias asserbat. Vos verò ne id forè confiteretur in fraudem, à (c) matronis bonæ opinionis, fide dignis, ac expertis in opere nuptiali dictam fecistis inspicere mulierem, quæ perhibuerunt testimonium, ipsam adhuc virginem permanere. Postmodum per Presbyterum, de cujus parochia vir prædictus extitit, fecistis diligenter inquiri, utrum vir ipse aliquam cognovisset: nec per inquisitionem ipsam vobis constare potuit, aliquam esse carnaliter cognitam ab eodem. Ipsi autem viro & muliere frequenter comparentibus coram vobis, ac muliere instanter divortium requirente, & dicente quod mater esse volebat, & filios procreare; viro autem dicente quod paratus erat stare consilio & voluntati Ecclesiæ, injunxistis eisdem, ut humiliter reciperent & agerent poenitentiam de commissis, si forè placeret Deo, qui matrimonii fuit institutor & author, ut opus matrimonii consummarent. Qui post plures (d) terminos ad commanendum sibi à vobis indultos, ad vestram reverentiam, consonâ voce dixerunt, quod non poterant carnaliter commisceri, propter quod de ipsorum consensu causam hujusmodi Apostolico duxistis iudicio relinquendam. Unde vobis iteratò per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si recolitis rem taliter se habere, & vobis confitit, vel adhuc confiterit præfatos virum & mulierem (e) infra prædictos octo annos per continuum triennium insimul habitasse, ipsi cum septima propinquorum manu juramento firmantibus, se nequivisse carnaliter commisceri, proferatis divortii sententiam inter eos.

NOTÆ.

1. (a) **Ambianensi.**] Ita legitur in quinta compilatione Honorii III. sub hoc titulo. cap. 1. ex qua textum hunc restituo. De Ambianensi Ecclesia egi in cap. 37. de rescript.

2. (b) **Impotentiam coeundi.**] Ob impotentiam naturalem, exponit Innoc. IV. hic. Contra quem Canisius contendit, in præsentia agi de maleficiatis; & textum hunc spectare ad secundam partem rubricæ de maleficiatis. Sed verius

credo, Honorium non agere de maleficio, sed de impotentia naturali, ut probat Cujac, de frigid. quest. 1.

(c) **Matronis.**] De quibus egi in cap. 4. de probat.

(d) **Terminos.**] Judex enim Ecclesiasticus ex justis causis potest triennium præscriptum in cap. laudabile, prorogare.

(e) **Infra.**] Cujac, putat legendum esse, ultra; sed immeritò, cum infra legatur tam in quinta, quam in hac sexta collectione.

TITULUS XVI.

De matrimonio contra interdictum Ecclesiæ celebrato.

CAPUT I.

Alex. III. (a) Paduano Episcopo.

LITTERÆ, quas nobis tua fraternitas destinavit, expressè declarant, quod cum quidam parochianus tuus sororem suam jam nubilem cuidam se daturum in uxorem, eâ præsentem & consententem, præfatis juramento firmasset, & illa non post multos dies dona, & (b) munera viri secundum morem terræ sponte suscipiens, ipsum tanquam proprium virum sæpe (c) amplexata fuisset; tandem mortuo fratre, à viri sui fratre se desponsari (d) permisit, & quod ab eo cognita fuisset, mendaciter asseverat. Cumque fraternitas tua ei prohibuisset publicè, ne cui illorum, vel alicui se copularet, ipsa spretis monitis tuis alii nubere non formidavit. Demùm cum utrumque ante te convocasses, & mulieri præcepisses, ut

ad domum matris rediret, ipsi ad nostram audientiam (c) appellaverunt. Verum quoniam sollicitudini nostræ incumbit excessus & enormitates eorum corrigere, & ad modum, & formam rectitudinis revocare: f. t. p. A. f. p. m. quare si ita est, ut superius est enarratum, præfatam mulierem, ne mandatum tuum contempnibile esse videatur, ad domum matris, omni appellatione, & exceptione cessante, redire compellas, & imposita sibi pœnitentiâ de tanto excessu, postquam ea in domo materna per mensem steterit, ad tertium reverti permittas, & legitimè sibi conjungi.

NOTÆ.

1. (a) **P**Aduano.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. De dioecesi Paduana egi in cap. 7. de iudiciis.

2. (b) **D**ona & munera.] Ulpianus in l. inter donum 146. ff. de v. s. ait: Inter donum & munus hoc interest, quod inter genus, & speciem; nam genus est donum, Labeoni à donando dictum; munus species; nam munus esse donum cum causa, ut puta natalitium, nuptialitium. Ubi Labeo dixit donum donationem ex mera liberalitate factam; munus verò illam donationem, quæ in substantia liberalis datio est, sed sit nihilominus cum causa, quam si præmitteremus, gravaremur pudore; veluti natalitium, de quo egi in capite... nuptialitium, de quo in præfenti. Nec contrarium probat textus in l. munus 214. ff. de v. s. cuius veram interpretationem tradit D. Joseph. de Retes de donat. cap. 2. num. 3. & ideo ut diversa ponuntur dona, & munera in præfenti; per dona enim intelligit Alex. res quas sponsus, vel ejus consanguinei sponsæ spe futurarum nuptiarum, & in honorem postea contrahendi matrimonii purè, & absolute donantur, quæ statim in dominium sponsi transferuntur; cum talis donatio fiat sine ulla reservatione, pacto, aut conditione. Hæc donatio cognita fuit jure Digestorum, ut constat ex l. 1. §. ff. de donat. l. si sponsus 5. ff. de donat. inter. l. si ante 8. cum sex legibus sequentibus, C. de donat. ante nupt. Et in tantum pura, & absoluta olim fuit, ut etsi postea matrimonium non sequeretur, donatum repeti non posset, ut apparet ex l. si maritus 10. cum sequenti, C. de donat. inter: quod postea mutavit Constantinus in l. si non verum 15. Cod. cod. statuens ut talis donatio in sponsam collata habeat tacitam conditionem, si nuptiæ sequantur. Quod discrimen juris antiqui, & novi agnoverunt, etsi breviter, Cojac. ad eundem titulum C. Scipio Gentilis

lib. 4. de donat. inter. cap. 16. & latius profequitur D. Joseph. de Retes de donat. cap. 22. Munera foelennia dicuntur, quæ nuptiarum tempore à consanguineis sponsi sponsæ mittuntur, de quibus in l. si plures 12. §. cum tutor 3 ff. de administ. tutor. l. 1. §. sed etsi. ff. de tutela, & ration. & de his agunt Cojac. lib. 38. Pauli ad edict. in l. tutor 13. §. ult. ff. de administ. tutor. Brissonius de ritu nupt. ad finem, Revardus lib. 3. var. cap. 13. & lib. 3. conject. cap. 4. Raderus ad Martial. lib. 14. Olvaldus lib. 31. Donelli, cap. 12. littera G. Hæc autem munera foelennia habebant tacitam conditionem, si matrimonium sequeretur, l. 2. C. de donat. ante nupt. & eo non sequuto, repetebantur. Ratio differentiæ ex eo proveniebat, quia munera hæc nullam aliam causam habebant, quam nuptiæ; ideoque illis non sequitis condicebantur: donatio verò simplex facta ab sponso habet pro causa finali liberalitatem, pro impulsiva verò matrimonium; & ita statim contracto matrimonio perficitur, l. cum te 9. l. si mater 12. C. de donat. ante nupt. ideo etsi deficiat causa impulsiva, illam non vitiat, argumento legis cum tale 72. §. falsam, ff. de condit. & demonstr. Non tamen ex his donis, aut muneribus acceptis ab sponsa præsumitur matrimonium contractum, ut probat Basil. de matrim. lib. 2. cap. 11. num. 6. qui male accipit textum hunc de matrimonio rato, cum de sponsalibus de futuro à fratre contractis tantum agat.

(c) **A**mplexata.] Nec ideo sponsalia de futuro transeunt in matrimonium, ut docent Covarr. de sponsal. l. p. cap. 4. §. 2. num. 2. Basil. lib. 2. de matrim. cap. 12. Idem tantum copula sequuta operatur, ut probavi in cap. is qui fidem 30. de sponsal.

(d) **P**romissit.] Quæ desponsatio nulla erat, propter impedimentum publicæ honestatis, ut probavi in cap. 2. de sponsal.

(e) **A**ppellaverunt.] Quia ad Pontificem omisso medio appellare licet, ut probavi in cap. si duobus 7. de appel.

CAPUT II.

Idem (a) *Vvinton. Bathon. Herforden. Episcopis.*

EX litteris venerabilis fratris nostri Cant. Archiepiscopi A. S. L. ad audientiam Apostolatus nostri pervenit, quod cum G. de S. Leodeg. M. filiam suam (b) absentem cuidam juveni R. nomine desponsasset, post modicum quibusdam ipsius mulieris consanguineis procurantibus memoratus R. cum ea præfente per verba præfentis temporis contraxit, sicut dicitur, matrimonium, fide hinc inde corporaliter præstita, quod vir mulierem, sicut uxorem legitimam de cætero exhiberet, & ipsa reverenter ei sine contradictione, sicut viro legitimo obediret: nihilque defuit, nisi solemnitatis in facie Ecclesiæ celebranda, quæ propter tempus (c) Quadragesimæ tunc non potuit effectui mancipari. Postea verò orta suspicione, quod præfatus R. ad alia

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. 17.

T 3

deside-

desideraret vota transire, ad examen fuit dicti Archiepiscopi causa perlata, qui sub anathematis interminatione prohibuit, sicut ex litteris ipsius accepimus, ne antequam de prescripto negotio plenè constaret, vir ad secunda vota transfirer: sed ipse predicta prohibitionem contempit. filiam Hug. de Spolteli, M. nomine, in facie Ecclesie sibi solenniter copulavit uxorem. Postmodum verò duabus mulieribus, & viro coram Archiepiscopo constitutis, presatus A. publicè confessus est, se cum Maria, sicut superius dictum est, matrimonium contraxisse; & aliam, scilicet Matildam, prava quorundam suggestione seductum postmodum accepisse. Maria verò constanter asseruit, quod pater ejus non moverat de voluntate ejus querelam, adjiciens, quod inter ipsum, & presatum R. excepta solâ fide de contrahendo matrimonio, nulla obligatio intercesserat: quam quia ipse non servaverat, servare minimè tenebatur; & ideo cum illi, quam secundo acceperat, relinquebat. Cum autem presatus R. tanquam proprius vir restitui postularer, & Archiepiscopus vellet primò de matrimonio cognoscere, ob id maximè, quia mulieres dicebantur sese consanguinitate contingere, ac per hoc tam incestus, quam adulterii vitium timebatur, Maria ad Apostolicam appellans Sedem, vocem appellationis emisit, & festum Circumcisionis proximum terminum ap. præfixit. Appellationi verò Archiepiscopus deferens, eidem M. sub periculo animæ & excommunicationis interminatione districtius (d) interdixit, ne cui nuberet, donec causa ipsa coram nobis, vel coram delegatis ab hac Apostolica Sede iudicibus finem debitum sortiretur. Ipsa tamen de remedio appellationis confisa, cui-dam alii W. nomine nihilominus nupsit, & super hoc citata coram Archiepiscopo, noluit propter appellationem, quam objecerat, apparere. Cum igitur absentibus partibus non videatur nobis negotium finiendum, ipsum experientiæ vestræ, de qua plenè confidimus, committentes, presentium auctoritate mandamus, quatenus partibus ante vestram presentiam convocatis, inquiratis diligentius veritatem, & si nihil constiterit, quod impediat, præter consensum, qui inter presatum R. & Mariam asseritur præcessisse, secunda matrimonia inviolabiliter observanda, sublato ap. diffugio judicetis. Licet enim contra interdictum Ecclesie ad secunda vota transire nequaquam debuerit, conveniens tamen non videtur, ut ob id solum sacramentum conjugii dissolvatur: alia tamen poena debet eis imponi, quia contra prohibitionem Ecclesie hoc fecerunt.

NOTÆ.

1. (a) *Vintoniensis.*] Ita habetur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. & in append. Concil. Lateran. cap. 28. & ita legendum esse constat ex cap. 7. de sponsalib. ubi notavi. Rescribit autem Alex. in presentibus his Prælatibus Angliæ, non verò ipsi Archiepiscopo Cantuariensi, quia cum ab eo appellatum esset ad Pontificem, non poterat ejusdem causæ cognitio illi delegari, ex l. eos, C. de appellat. cap. accepta, eod. tit. ubi probavi. Si autem Pontifex in hac causa sententiam definitivam protulisset, rectè poterat ejus

executionem committere eidem judici à quo, ut in cap. antecedenti, cap. ut debitu 59. de appell. cap. 1. qui filii sint legit. in 3. collect.

(b) *Absentem.*] Pater enim potest pro filia etiam absente sponsalia contrahere, ut probavi in cap. 1. de despons. impub.

(c) *Quadragesima.*] Juxta tradita in cap. Capellanus, de feriis.

(d) *Interdixit.*] Licet enim appellatione interposita, iudex à quo non possit aliquid innovare circa negotium principale, tamen circa accessoria, & alia, quæ directò non tangunt ipsum, potest statueri.

CAPUT III.

Idem (a) *Paduano Episcopo.*

DE muliere. Et infra: Illos autem, qui præ consanguinitate prohibentur conjugii, & post contra interdictum Ecclesie se receperint, excommunicationi debes subicere, donec tamdiu separentur, (b) quousque legitime cognoscatur, utrum eorum matrimonium possit, & debet jure stare.

NOTÆ.

1. (a) *Paduano.*] Presentem inscriptionem exposui in cap. de muliere 6. de spons. (b) *Quousque.*] An tunc necessaria sit nova absolutio, exposui in cap. 1. de iudiciis, ubi Balboa n. 67. explicat textum hunc.

COMMENTARIUM.

Interdictum Ecclesie circa matrimonium non contrahendum tripliciter intercedere potest: per legem, per Iudicem, & per Parochum. Per legem fit, cum ea certis temporibus nuptias celebrari prohibet, ut in cap. non oportet, c. 2. 33. quest.

cap. 4. *Capellanus de feris*, ubi Probavi. Per iudicem, quando licet pendente super matrimonio, vel illud, vel aliud contrahi specialiter interdictur, *cap. tuanos de sponsa duorum*, cap. 1. & 2. hoc tit. Per Parochum, cum aut impedimentum denunciatur illi, aut probabilis est ejusdem suspicio, *cap. cum inibitio in princip. & S. sane de claudes. de spons.* Sed an matrimonium contra interdictum Ecclesie celebratum, nullum sit; an vero sustineatur; poenitentia tantum in iuncta ita contrahentibus contra Ecclesie prohibitionem, dubium est, propter juris testimonium inter se expressè pugnantia. Illud valere poenitentia contrahentibus imposta, docetur in *cap. 1. & 2. hoc tit.* Contrarium verò, immò matrimonium ipso jure nullam esse, probatur in *cap. ad dissolvendum, de despons. impub. ibi: Quod si contra interdictum nostrum in pr. iudicium ipsius aliquid fuerit attentatum, id irritam esse decernimus, & viribus omnino carere.* Etc. *tuas de sponsa duor. ibi: Et si contra interdictum Ecclesie publice factum venire presumpserit, matrimonium tam presumuose contr. ab eum poteris irritare.* Et *cap. contr. adicimus, in fine 35. q. 2. cap. 1. hoc tit. in 1. collect.* cuius pars extat in *cap. videtur, 35. q. 6. ibi: Nam quod contra interdictum, & ordinem Ecclesie factum est, ratum non haberi, tam divine, quam humana legis proclamata auctoritas.* Pro quorum iurium conciliatione Glossa in præfenti, quam sequuntur communiter Repetentes, ita distinguit: vel huiusmodi interdicto, seu prohibitioni causam dedit perpetuum impedimentum, veluti ob nunciat in aliquam cognationis speciem; & tunc certum est, conjuges statim separandos esse, & probato impedimento, matrimonium esse dissolvendum: si verò prohibitio

ex causa temporaria processit, veluti quia iam fides data fuerat alii per verba de futuro, vel quia incestum commisit conjux, aliudve ex delictis, quæ convicta adimere jus connubii solent, ut in *cap. 1. & 2. de eo qui cognovit consanguinitatem, cap. 2. de poenit. & remis. cap. statutum 27. q. 2. cap. admonere, cap. interfectores 33. q. 2.* eo casu si matrimonium de facto celebratur, valet, poenitentia tantum in iuncta contrahentibus, etsi prohibitio iudicis præcesserit, etiamsi in fraudem litis ceptæ celebratum sit, *cap. cum in Apostolica 18. supra de spons.* Sequuntur Glossam Cironius, & le Gautre in *parat. ad hunc tit. Barb. lib. 3. voto 114. num. 14.* Aliter distinguit Sanchez de *matrim. lib. 7. disp. 1. num. 9.* inter prohibitionem factam à Pontifice, & factam ab aliis Ecclesiarum Prælati; ita ut primo casu contra interdictum Pontificis celebratum matrimonium nullum sit; secundo verò casu vires habeat. Illud sequitur Zypeus in *consult. Canonice ad hunc tit. consult. 1.* Sed his omnibus distinctionibus omissis, Basil. de *matrim. lib. 6. cap. 6.* aliter distinguendum existimat, videlicet, quod si in ipsa Ecclesie prohibitione adjecta sit clausula irritans, matrimonium contra celebratum nullum sit, ex ratione legis non dubium, *C. de legibus, cap. Imperialis 25. q. 2.* Si verò tantum Ecclesia utatur clausula prohibitoria, ut olim in matrimoniis clandestinis, *cap. 3. de clandest. de spons.* matrimonium contra celebratum subsistat, poenitentia contrahentibus imposta. Quæ admittit distinctione, primo casu procedunt textus in *d. cap. tuas, cap. ad dissolvendum, cap. 1. hoc tit. in 1. collect.* Secundo verò casu procedunt textus in *cap. 1. & 2. hoc tit.*

TITULUS XVII.

Qui filii sint legitimi.

CAPUT I.

(a) Alexander III.

CONquestus est nobis Herberrus lator præsentium, quod cum quandam mulierem, (b) neptem R. acceperit in (c) uxorem, præfatus R. ipsam (d) ex hæredare conatur, eo quod ante desponsationem matris suæ nata fuerit, cum postea, prout dicitur, pater mulieris præfata matrem ipsius acceperit in uxorem. Inde est, quod f. v. p. A. f. p. m. quat. rei veritate diligenter & cognita, & inquisita, nullius appellatione obstante, eam legitimam esse iudicetis, iubentes prædicto R. ex nostra, & vestra parte, ne sæpèdictæ mulieri, & hæredibus suis hac occasione super (e) hæreditatem suam molestiam inferat, vel gravamen. Si autem contra inhibitionem nostram venire præsumpserit, sublato appellationis remedio severitate ecclesiastica percellatis.

NOTÆ.

(a) Alexander III. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. & post Concil. Lateran. p. 33. cap. 3. nullibi tamen ex-

primitur cui rescribat Pontifex. Cujac. autem ex quodam MS. restituit inscriptionem ita, *Exoniensi, & Voigormensi Episcopis*: quæ dioceses sunt in Anglia, ut jam notavi in cap. 6. de filiis presbyter.